

SOLIDARITA

www.socsol.cz

21/121

LGBT REVOLUCE

4

JAN MÁJÍČEK:
LEVICE SE ZNOVUZRODÍ
JEN Z BOJŮ

12

PAVEL ŠNAJDR:
STONEWALL RIOTS

22

MARTIN ŠAFFEK, JAN MÁJÍČEK:
BUDOUCNOST LEVICE
BEZ EMANCIPACE?

8

PAVEL DOBOŠ:
MANŽELSTVÍ PRO VŠECHNY

18

DIANA YOUNG:
LEVICE PROTI GENDERU

24

HELENA VÁGNEROVÁ:
FRIDA

SOLIDARITA

WWW.SOCSOL.CZ

3

„Soustavně číst – a tedy nejlépe i předplácet – časopis Solidarita má hned tři podstatné významy. Předně jde o normální okysličení mozku jiným pohledem na stejný svět, jenž takřka ve všech ostatních zdrojích zůstává zcela zabalen do totality cíleně selektovaných – většinou bezvýznamných – faktů a jednostranných výkladů. Solidarita do ničeho takového neupadá, naopak, je jedním z mála kroků vpřed mezi Skyllou manipulátorů shora a Charybdou neuspořádaných tlachů v digitálním vesmíru. Za druhé, se Solidaritou vstupujeme do

světa určité levicové tradice, kterou kdysi charakterizovalo heslo „Ani Washington, ani Moskva, ale mezinárodní socialismus“, tedy tradice, které jde o „socialismus zdola“, o skutečnou demokracii. A konečně: četba a předplatné Solidarity je solidaritou s ní, s jejím přetrváním na „trhu“ tištěného slova. Solidaritou s těmi, kteří usilují o reálnou a přijatelnou změnu poměrů. A ovšem solidaritou jako takovou, solidaritou vůbec, tím, co dnes společnost nejvíc potřebuje.“
Martin Hekrdla, novinář

Milé čtenářky, milí čtenáři,
držíte v rukou další číslo Solidarity, podpořené nadací Rosy Luxemburgové. Jak je zřejmo již z obálky, je věnováno hnutí LGBT, které je pro nás nerozlučně spojené s bojem proti fašismu.

Prvním a naprosto zásadním článkem časopisu je však text Jana Májička o proběhlých volbách v ČR. Pesimismus rozumu, optimismus vůle – to je

staré socialistické heslo, kterým by se článek dal shrnout. A že levice se znovuzrodí jen z bojů – to platí i v případě boje za manželství pro všechny, o kterém píše Pavel Doboš, i v případě boje proti proudům transfobního „feminismu“, o kterých píše Diana Young, a zcela zřetelně i v boji za práva gayů a leseb v Stonewall, který si připomínáme v článku Pavla Šnajdra.

Číslo 121 obsahuje také příspěvek upozorňující na úskalí proudu konzervativní levice v ČR z pera Martina Šaffka a Jana Májička a konečně také článek věnovaný kultuře, konkrétně fenomenální malířce Fridě Kahlo.

Inspirativní četbu přeje redakce Solidarity

LEVICE SE ZNOVUZRODÍ JEN Z BOJŮ

JAN MAJÍČEK

Volby znamenaly zásadní změnu situace české levice. Je to úplně poprvé, co se do parlamentu žádná nominální levicová strana nedostala. Česká levice to nikdy neměla jednoduché. Ať už v podobě ČSSD nebo KSČM, narážela na antikomunismus pravice, který bránil v tom, aby rozvinula svoje programové teze. Co se ale dá dělat teď, když v parlamentu žádná levice není?

Nejprve se podívejme trochu zpět, a to do doby, kdy byla levice v ulicích a protestovala proti neoliberalním reformám pravicové vlády v letech 2010 - 2013. Tehdy byla v politické ofenzivě, veřejně se kritizoval neoliberalismus jako představa, že volný trh vše zvládne, studenti protestovali proti školnému, zaměstnanci veřejných služeb stávkovali – společný protest protestních iniciativ a odborů dokonce přivedl na celostátní demonstraci v Praze na 100 000 lidí.

Mezinárodně se tyto protesty protuly s hnutími, která okupovala náměstí: Occupy Wall Street, španělští Indignados, Řekové na náměstí Sintagma, Arabské jaro. Všechny tyto protesty tak či onak zpochybňovaly stávající řád, a i přes velkou míru izolace, kterou tady v ČR trpíme, pronikaly zprávy a s nimi i inspirace také k nám.

Nashromážděná energie z protestů a pádu Nečasovy vlády ale byla nejprve umenšena nástupem Rusnokovy úřednické vlády [za niž můžeme děkovat Miloši Zemanovi], a posléze promarněna koalici vládou ČSSD s ANO a lidovci.

SOCIÁLNÍ DEMOKRATÉ BEZ DŮVĚRY

ČSSD v této vládě zklamala. Ačkoli část své kampaně postavila na odmítnutí církevních restitucí [což byl obrovský transfer majetku bez toho, aniž by bylo přesně vyjmenováno, o jaké konkrétní majetky se jedná], nedokázala se tlaku medií a lidoveckých koaličních partnerů

postavit. Stejně tak to byla vláda, která se dostala pod tlak kvůli migrační krizi a která nedokázala jasně říct, že migrační krize je problém, který zvládneme, a ze kterého nemusí mít nikdo strach. Sama tak přispěla k tomu, že se protiimigrant-ské nálady šířily celou společností a kromě radikální levice a části liberálů se tomu nikdo veřejně nepostavil. Sociální demokraté se nedokázali vzepít ani smlouvě CETA mezi EU a Kanadou, která měla pomoci nadnárodním korporacím žalovat státy za přílišnou regulaci. V neposlední řadě nepohnula s pravicí pokřiveným daňovým systémem, nebo se zákonem o dostupném bydlení. Skutečně trapnou tečkou za tímto vládním angažmá byl stranický protest proti levné práci, kdy vládní strana (!) protestovala proti nízkým mzdám.

Ve volbách v roce 2017 už ČSSD oslabil výrazně, stejně jako KSČM, a vznikla vládní koalice ANO-ČSSD s podporou KSČM. Tato podivná konstelace, ve které dvě levicové strany podírají vládu oligarchy, v jehož fabrikách se dře za nízkou mzdou, logicky odpuzovala a odpuzuje levicové voliče. Navíc proč by měl někdo volit ČSSD, když se zdá, že nejlépe reprezentuje jeho zájmy Andrej Babiš. Babišovo ANO samozřejmě není levicová strana. Jako politická divize Agrofertu je to především podnikatelský projekt, který slouží mocenskému posílení Babišova holdingu. Politicky se jedná o formaci centristickou, která je schopná dělat efektivní úkroky doleva i doprava: tak tato vláda

např. zvyšovala minimální mzdu, důchody atd., na druhou stranu bez náhrady zrušila superhrubou mzdu, posilovala zbrojní výdaje a zrušila daň z nabytí nemovitosti.

ČSSD byla sice tou stranou, která mnohé z těchto sociálních témat protlačovala, ale zároveň ji stálo velkou část důvěryhodnosti a vypadala, že pro vládní angažmá je ochotna spojit se s kýmkoli. A to nemluvíme o 135. nepřekročitelné hranici pro setrvání ve vládě, kterou tehdejší předseda ČSSD Jan Hamáček vždy překročil. A ani kampaň inspekcí v podnicích, která je v principu v pořádku, jím důvěryhodnosti nedodá. Ztráta důvěryhodnosti a potřeby nakonec stála ČSSD místo v poslanecké sněmovně. Její místo zaujalo hnutí ANO.

KSČM: Z GHETTA DO MAINSTREAMU...

KSČM prošla několika obdobími. Po roce 1993, kdy selhal pokus tehdejšího předsedy Jiřího Svobody o změnu názvu i programu strany tak, aby se odstříhla od minulého režimu, se do čela strany postavil Miroslav Grebeníček. Strana se obrátila ke kritice nového režimu a díky kritice privatizací a tunelování dosahovala vysoké podpory, protože byla považována za systémovou opozici. Dalším jejím tématem byl odpor k NATO a EU, kam naopak dovedla ČR ČSSD. Strana také pořádala vlastní protesty proti zasedání MMF a SB v Praze v roce 2000 a v roce

2002 se zúčastnila protestů proti zasedání NATO.

Se začátkem tisíciletí se ale hospodářská situace v ČR začala stabilizovat a zatímco privatizační zločiny stále zůstávaly nepotrestány, nedařilo se KSČM dostatečně reagovat na nastupující téma globalizace. Konzervativní zapouzdření, které chránilo stranu před vnějším nepřátelským světem, ji ochromovalo v získávání nových impulsů a nových lidí, kteří by ji mohli připravit na následující desetiletí.

Volba současného předsedy Vojtěcha Filipa v roce 2005 tak vycházela už z neudržitelného tlaku na změnu. Filip sám se prezentoval jako zastávce kontinuity s Grebeníčkovým vedením, ale zároveň bylo jasné, že bude mnohem pragmatičtější a pokusí se stranu pozměnit. KSČM se tak v tomto období stává stranou, která je ochotná a schopná poskytnout hlasy tam, kde jsou třeba. Svůj pragmatismus předvedla už při zvolení Václava Klause prezidentem ČR. V následujících letech pak bude za Filipa v tomto kurzu pokračovat.

...A Z MAINSTREAMU MIMO SNĚMOVNU

Jsou však dvě období, ve kterých dostala KSČM šanci na zásadní proměnu a revitalizaci. Prvním byla po roce 2006 snaha Spojených států o umístění vojenských základy v ČR. Tento pokus vyvolal široké hnutí odporu, jehož vedení bylo levicové, ale přitom nezávislé na KSČM. Zároveň se spolupráci s KSČM nebránilo alespoň do té míry, že mladá poslankyně za KSČM Kateřina Konečná vystupovala,

stejně jako sociální demokrat Lubomír Zaorálek, na demonstracích proti radaru. KSČM se tak najednou ocitla v proudu, který byl protiválečný, implicitně levicový, a, což bylo pro stranu klíčové, ve své většině mladý. Jenže KSČM zůstala jen u podpory protestů bez snahy získat z nich víc než jen zásluhu za účast. Přitom stačilo, aby strana nabídla, že povede s aktivisty otevřený dialog o podobě zahraniční politiky. Možná by se tak nedostala do nepříjemné pozice obránců Putina a Asadova režimu, protože by byla vybavena propracovanější politickou analýzou mezinárodních vztahů, než je pouhý odpor proti hegemonii USA.

Druhá šance následovala ihned poté, protože v roce 2010 zahájila koaliční vláda ODS-TOP09-VV masivní útok na sociální a daňový systém, snažila se zavádět školné atd. To dalo vzniknout novému hnutí proti těmto škrtům. A opět byla KSČM součástí tohoto hnutí, ačkoli nestála v jeho čele. Opět měla možnost využít jeho dynamiky pro rozšíření svých řad. Jedním krokem byl z iniciativy tehdejšího předsedy strany Vojtěcha Filipa vznik Spojenství práce a solidarity, platformy organizací, které byly tak či onak blízké KSČM. Ty měly vystupovat ve shodě v důležitých společenských otázkách a měly sloužit jako prostor pro setkávání KSČM s širší levicovou veřejností. Tento projekt úplně minul hlavní proud protivládních protestů, a to i přes to, že mezi jeho mluvčí patřila svého času i ekonomka Ilona Švihlíková, jedna z výrazných tváří protivládních protestů.

KSČM tak promarnila obě příležitosti a následující roky znamenají stále větší úpadek strany. Ve volbách do evropského parlamentu v roce 2019 ještě dokáže na rozdíl od ČSSD uhájit jeden mandát, a to díky postavě Kateřiny Konečné. Její postoje jsou ale v celé řadě případů poplatné velice konzervativnímu pojetí politických změn, které je pro mnohé straníky a voliče KSČM typické. V uprchlické krizi to bylo pošilhávání po rasismu a podpora ochrany hranic místo pomoci uprchlíkům. V případě klimatické změny jsou to prohlášení o ochraně „národního průmyslu“. Ačkoli sama Kateřina Konečná představuje to nejlepší, co KSČM má, tíhá té strany ji stále stahuje zpět a tím z ní činí rozpolcenou politickou postavu. To naposledy předvedla při „grilování“ v Interview plus na ČT24, kdy nedokázala jako nově zvolená předsedkyně strany pojmenovat vstup vojsk Varšavské smlouvy z roku 1968 jako invazi. Dlouhý stín stalinismu nad KSČM stále visí.

PIRÁTI: NECHAT SE ŠIKANOVAT

Už několik let ale pozorujeme nástup nonkonformní strany Pirátů. Ta je pro české

konzervativce ztělesněním všeho zla, skutečným komunismem 21. století. Představa je to mylná, protože Piráti opakovaně prohlašovali povinnou postmoderní mantru o tom, že nejsou ani pravice ani levice, protože oni dělají ta tzv. data-based rozhodnutí (tedy rozhodnutí založená na datech). Jenže od svého prvního vstupu do sněmovny v roce 2017 se politicky posouvají víc a víc doprava.

Na podzim 2018 se Piráti v Brně zapojili do radniční koalice vedené ODS. Ačkoli předcházející koalice dokázala projektem Rapid Re-housing, že ukončování bezdomovectví rodin může fungovat, rozhodla ODS, že projekt pokračovat nebude. Piráti neodešli.

V únoru 2020 se konaly doplňovací volby v Teplicích za zemělého senátora Kubera [ODS]. V nich Pirátská strana nasadila dlouholetého aktivistu a rozvojového experta Tomáše Tožičku. Byl to výborný tah a vzhledem k tomu, že Tožička sám ze severních Čech pochází, znal a uměl o problémech regionu mluvit. Ale ouha! Nejprve médii oťásl první Tožičkův tweet, ve kterém v reakci na předvolební debatu v Británii a útoky na Jeremyho Corbyna napsal, že „kapitalismus a pravicová politika jsou prostě zločiny proti lidskosti. Ještě že se můžou vymlouvat na Stalina, který byl ovšem proti nim jen masový vrah amatér.“

Začalo první hlasování o Tožičkově setrvání na kandidátce, vyvolané pod dojmem z hysterické reakce médií částí pirátských straníků. V tomto hlasování Tomáš Tožička obstál. Přišla tedy druhá rána, ještě tvrdší. Tentokrát si někdo dal tu práci a prohlédl si archiv Tožičkových tweetů až do roku 2008. Tam narazil na tweet komentující postoj redaktora Respektu Marka Švehly k útokům Izraele v Gaze a doprovázeným karikovanou izraelskou vlajkou se svastikou a nápisem „fascist state“ [fašistický stát]. Nálepka antisemitismu, která je u Tožičky směšná, ale která se tak často používá proti těm, co kritizují stát Izrael, zafungovala a po druhé už ani nemuseli Piráti hlasovat. Tomáš Tožička odstoupil sám.

Skandalizovat médií se ale Piráti nechali i dál. Posledním příkladem byl Radek Holodňák v únoru 2021. Ačkoli Holodňákovy vystupování na sociálních sítích mohlo být podivné, reagovala strana způsobem, který pro ni bude typický až do letošních voleb: všechno jen trochu kontroverzní potlačit a vypudit. Holodňák tak dobrovolně rezignoval a Piráti mohli pokračovat v námluvách s hnutím STAN.

Právě koalice PirStan byla skvělým tahem středové pravice. Starostové byli před pár lety společně s TOP09 součástí vládní koalice. Vedoucí představitelé

jako Gazdík, Farský, Polčák nebo Putna mají a vždy měli blízko k ODS. Aby neo-hrozili spojení, dělali pak Piráti jeden úrok doprava za druhým, včetně razantního odmítnutí zdanění prázdných bytů v rukou velkých vlastníků. Svou dávku mediální i stranické šikany si v té souvislosti vysloužil pirátský poslanec František Kopriva, když na Twitter napsal: „Reminder pro místní konzervativní obdivovatele Západu: Včera se občané vyslovili v jedné zemi pro manželství pro všechny a v metropoli druhé země pro vyvlastnění čtvrt milionu bytů od největších developerů. #patrimenazapad“. A už byl oheň na střeše.

Piráti paralyzovaní koalicí se Starosty nedokázali formulovat žádné jiné programové cíle, než byl program AntiBabiš. Tím se prakticky setřel rozdíl mezi PirStan a koalicí SPOLU. Jak ukazuje výzkumná zpráva PAQ Research, ztratil PirStan na 340 000 voličů ve prospěch hlavní pravicové koalice. Starostovský úskok s kroužkováním byl už jen poslední ranou. Piráti tak mají nyní čtyři poslance a mohou očekávat, že je nikdo nebude brát vážně, protože je nikdo nebude potřebovat. Pokud odvedou dobrou práci, připíše si zásluhy někdo jiný. Pokud budou chybovat, zaplatí za to násobně více. Zásah, loď potopena.

POSTAVIT LEVICI NA NOHY

Pro dosavadní levicové strany byly volby skutečnou pohromou. Byl to však výsledek, ke kterému dlouhodobě směřovaly. Otázka nyní zní, co a jak dál? Jedinou šancí, jak se může levice obnovit, je skrze politické zápasy za konkrétní požadavky, jako je důstojné bydlení, boj proti exekucím, za férové ceny energie nebo proti jakýmkoli asociálním škrtům, které můžeme od nové vládní koalice čekat. Hnutí odporu proti vládě, která bude ve jménu „stability veřejných financí“ ochotna privatizovat další části sociálního a zdravotního systému, může být okamžikem, kdy vznikne prostor pro posílení volební alternativy. První kroky k tomu uskutecnila strana Levice, další nové subjekty zatím váhají a čekají na pro ně výhodnější podmínky. Je otázka, zda je získají proměnou poměrů v ČSSD či KSČM. Tyto dvě strany zatím neudělaly žádné kroky k hlubší obrodě, která by nutně musela vést k transformaci ve strany nové. Zbývá tak mravenčí aktivistická práce, která jediná může přinést důvěryhodnost levici a tím ji postavit na nohy.

MANŽELSTVÍ PRO VŠECHNY V ČESKÉM KONTEXTU: JAK MOC QUEER?

PAVEL DOBOŠ

O „manželství pro všechny“, tehdy spíše pod termíny jako „homosexuální manželství“ nebo „manželství stejnopohlavních párů“, se v českém kontextu začalo více hovořit zhruba od roku 2006, kdy legislativně vešel v platnost institut registrovaného partnerství.

Tento institut byl na jednu stranu velký úspěch ve snaze o zrovnoprávnění LGBTI lidí s heterosexuálními lidmi, na druhou stranu se už od začátku jeho legislativního projednávání vědělo, že bude mít leccjakou hodnotu, jen ne hodnotu institutu manželství. Jako v jiných zemích po celém světě se i v České republice LGBTI lidé dlouhodobě snažili prosadit svou možnost uzavírat sňatky stejně jako heterosexuální páry, ale podobně jako v mnohých jiných zemích naráželi na odpor především hodnotově konzervativně orientovaných odpůrců. Zatímco však

v jiných zemích, především západní Evropy, se LGBTI lidem podařilo přesvědčit veřejnost i politiky, že co se týká uzavírání manželství a s tím spojených manželských práv i povinností, by LGBTI páry neměly mít odlišné možnosti, v kontextu České republiky v současnosti sice můžeme víceméně hovořit o přesvědčení veřejnosti, nikoli však o přesvědčení politických představitelů. A příliš nevypadá, že by se to mělo měnit s novou vládou, neboť podle koaličního programu se se zavedením manželství pro všechny nepočítá.

Mezi liberálně orientovanými LGBTI lidmi to jistě znamená obrovské zklamání, neboť minimálně v posledních několika letech se toho mezi těmi více aktivisticky orientovanými z nich udělalo moc a moc. Kromě prosazení užívání termínu „manželství pro všechny“ místo deviace a jinakost evokujících termínů jako „homosexuální manželství“ nebo „manželství gayů a leseb“ jsou to především relativně úspěšné informační kampaně vedené několika neziskovkami, sdruženími a spolky. Ty nakonec dosáhly toho, že výsledky spolehlivých průzkumů čes-

kého veřejného mínění společně ukazují, že manželství pro všechny má minimálně nadpoloviční podporu české veřejnosti.

Velkým krokem bezesporu bylo vytvoření iniciativy Jsme fér, která si prosazování manželství pro všechny vytýčila jako svůj primární cíl, o nějž usiluje od roku 2017. V současnosti tato iniciativa spojuje snahy v České republice působících organizací, spolků a sdružení, jako jsou Amnesty International, Logos ČR, Mezipatra, Prague Pride, PROUD a Queer Geography. Na jejich webových stránkách se můžete dočíst prakticky o čemkoli důležitém, co se vzhledem k manželství pro všechny v českém kontextu stane, a také o rozmanitých důvodech, proč má smysl o manželství pro všechny usilovat. Těmto důvodům jednoznačně dominuje liberální smysl pro „férovost“, na kterou se zde apeluje a která vyjadřuje, že v liberální společnosti by si měli být všichni bez jakýchkoli identitářních rozdílů (zde rozdílů v sexuální identitě) rovni. Že tomu tak v české společnosti zatím není, dokládá faktický výčet rozdílů mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím, a těchto rozdílů skutečně není zrovna málo. V rétorice „férovosti“ to znamená, že navzdory liberální společnosti se nám tu tvoří

kolem dělicí linie přístupu k manželství dvě hierarchicky oddělené kategorie lidí: ti plnoprávní (heterosexuální lidé) a ti neplnoprávní (LGBTI lidé). S tímto apelem na rovnost před zákonem je spojeno i poukázání na problémy, které to jednotlivcům přináší, není-li rovnost naplněna: od problémů ekonomických a psychických na straně LGBTI lidí po problémy rodinné, které se dotýkají především jejich dětí, jež nemohou vyrůstat v rodině, kde jsou jejich rodiče sezdáni.

Z hlediska soutoku konzervatismu a liberalismu české společnosti, na niž uvedená informační i intervenční kampaň míří, se jí nedá po obsahové stránce mnoho vytknout. Její zacílení na liberální hodnoty, zastřešené celým apelem na „férovost“, společně se snahou vysvětlovat konzervativně orientovaným, že manželství pro všechny skutečně není ohrožením tradičních hodnot a tradiční rodiny, je v našem kontextu nejspíše zvolené vhodně. Na liberálně laděnou většinu české veřejnosti proto dokáže nejspíše působit, jak je zamýšleno. Problémem zůstává, že v kontextu našich převládajících politických představitelů a jejich honby za hlasy konzervativních jedinců to stále nestačí. Přeci jen podíl konzervativního voličstva a podíl voličů,

kterému škodí neexistence manželství pro všechny, je značně nevyrovnaný, a tak není divu, že si političtí představitelé nechtějí znepřátelit především tu první skupinu. Tudíž, jak již bylo zmíněno, u vlády vzešlé z říjnových voleb 2021 se s manželstvím pro všechny v programu opět nepočítá. Tento problém politické honby za hlasy konzervativních voličů si bezesporu uvědomují i představitelé a představitelky iniciativy Jsme fér, a proto na jejím webu nalezneme i apel, který jednoznačně míří na politiky, kteří žijí z hlasů konzervativních voličů:

„Manželství pro lesbické a gay páry je naplněním konzervativních hodnot. Ve Velké Británii podporovali manželství i přední konzervativci, jako bývalý premiér David Cameron. Ten řekl: „Každému, kdo má výhrady říkám: Ano, je to o rovnoprávnosti. Ale je to také o něčem jiném: o závazku. Konzervativci věří v pouta mezi námi; že společnost je silnější, když jeden druhému něco slíbíme a jeden druhého podporujeme. A proto nepodporuji manželství gayů a leseb navzdory tomu, že jsem konzervativce. Podporuji manželství gayů a leseb proto, že jsem konzervativce.“ Bývalý předseda amerických republikánů Reince Priebus doporučoval, aby strana „vyváži-

la své principy a důstojnost a respekt". Varoval, že naprostá většina mladých voličů republikánů je pro manželství gayů a leseb a pokud strana bude trvat na tom, že je proti, vzdaluje se svým voličům a čeká jí „pochmurná budoucnost“.

Toto sdělení, které ve snaze ovlivnit české konzervativní politiky cituje význačné zahraniční konzervativní politiky, můžeme z pozice iniciativy na jednu stranu brát jen jakousi úlitbu konzervativcům, aby nešli proti nám, i když vlastně sami víme, že prosazujeme hodnotu liberální. Na druhou stranu si však můžeme připustit, že manželství pro všechny je skutečně, jak sdělení prohlašuje, konzervativní hodnotou. Když se v zahraniční literatuře začteme do queer teorií posledních zhruba patnácti až dvaceti let, nenajdeme zde příliš velké pochopení pro manželství pro všechny jako revoluční emancipační výdobytek. Queer teorie je v principu proti normalizaci těl. Tvrdí, že esenciálně neexistují žádná normální těla, ale že jde pouze o těla normalizovaná a idealizovaná mocensky dominantními diskursy a praktikami (chcete-li: ideologiemi), a to především patriarchátu a kapitalismu.

Z feministické kritiky patriarchátu queer teorie přebírá nedůvěru k institutu manželství (a na něj navazujícímu ideálu nukleární rodiny) jako reprodukci patriarchálních vztahů. V této reprodukci patriarchátu je pak degradováno jakékoli jiné vyjádření intimních svazků mezi (ať dvěma nebo vícero) lidmi, neboť ideálem zůstávají dva. A historicky v sobě mají naše společnosti sedimentováno nejen to, že tito dva znamenají muže a ženu, ale také to, že v rámci patriarchálních vztahů muž dominuje a žena se podřizuje. Z toho vyplývá, že ono dominantní vyjádření svazku mezi dvěma lidmi, které manželství vyjadřuje, bez problémů legitimizuje symbolické i jiné násilí na méně dominantním článku ve svazku – a když je to v heterosexuálním svazku typicky žena, v neheterosexuálním svazku to může být jednoduše jeden ze dvou. Pokud sesadíme z trůnu, do nějž je hluboko vyryt imperativ dominance jednoho nad druhým, výhradně heterosexuální manželství a dosadíme na trůn manželství pro všechny, je bláhové si myslet, že vyrytý imperativ bez dalšího úsilí o zničení nebo alespoň revizi trůnu jednoduše zmizí.

Z marxistické a anarchistické kritiky kapitalismu pak queer teorie přebírá nedůvěru k institutu manželství jako důležitému prvku v soukolí ekonomického vykořisťování. V minulosti uzákoněné a státem kontrolované heterosexuální manželství umožnilo efektivní dohled nad dodržováním modelu, v němž muž může opouštět domov, aby se mohl nechat najímat vlastníky kapitálu k námezdní práci, zatímco žena vychovává budoucí námezdní pracanty, respektive budoucí vychovatelky. Od tohoto původního modelu kapitalistického fungování jsme se sice posunuli do 21. století, kdy námezdní práce a vychovatelství již nejsou tak striktně polarizovány mezi muže a ženy (oba mohou dělat oboje), nicméně efektivita dohledu nad modelem z pozice státu jako akolyty kapitalismu zůstává. Navíc přibyla funkce manželství, která podporuje neoliberální ničení sociálního státu, neboť v instituci manželství spadá socioekonomická odpovědnost za sebe na manžele navzájem, takže sociální stát si může umýt ruce a stáhnout se do pozadí.

Není proto divu, že známí queer teoretici a teoretičky (především Michael Warner nebo Lisa Duggan) tvrdí, že víra v manželství pro všechny v podstatě nahrazuje heteronormativitu homonormativitou, která funguje na bázi stále většího zahrnování LGBTI lidí do kategorie normality, aniž by byly zpochybněny původní systematické patriarchální a kapitalistické principy, které praktiky dělení na normalitu a abnormalitu přivedly na svět. Z dříve abnormálních, sexuálně odlišných těl se náhle stávají těla normální, aby však mohla nadále reprodukovat svět, kde dělení na normální a nenormální těla zůstává běžným. To, že s ustanovením institutu manželství pro všechny značně vymizí ona podvrtná energie odporu, kterou v současnosti vysílá vůči dominantnímu společenskému uspořádání mnoho homosexuálních lidí, je reálná obava. Stanou se totiž mnohem více součástí onoho uspořádání, a tak již nemusejí být na stejné lodi jako další queer lidé, ať transsexuálové, osoby nebinární či osoby jinak se identifikující, nebo dokonce i osoby s tělesným či mentálním znevýhodněním.¹ Jejich těla se

totíž stanou více normálními těly, více vzdálenými od těl nenormálních. A nově aktualizované množství oněch nenormálních těl by tak bylo o dost méně početné. Mohlo by se tedy stát, že podvrtná energie odporu, kterou takové množství vysílá, bude už dost slabá na nějaký radikálnější odpor vůči normalitě. Přeci jen homosexuálních lidí není málo.

V tom tkví onen konzervatismus manželství pro všechny. Alespoň takto to prezentuje dnes již konvenční forma queer teorie, která si ustanovila homonormativitu jako svůj apokalyptický obzor. Jenže v queer teorii se objevují i jiné hlasy (např. Gavin Brown nebo Tom Boellstorff) a o těch již jen krátce. Ty tvrdí, že tato konvenční forma queer teorie se ve své prognostice vlastně příliš neliší od těch konzervativců, kteří prohlašují, že manželství pro všechny nutně zničí tradiční hodnoty, zničí tradiční rodinu, a tak v podstatě zničí naši společnost. Že je vlastně stejně apokalyptická v tom, jak prognózuje, že manželství pro všechny bude jen reprodukovat patriarchát a současně vykořisťující kapitalistické uspořádání. A tak od těchto hlasů můžeme slyšet, že existenci rozpínající se homonormativitu je třeba brát v úvahu, ale je zároveň třeba o ní uvažovat novým způsobem, rozhodně jinak než jen jako o jináčí formě heteronormativitu. Že je třeba pokládat si otázky jako: Skutečně povede manželství pro všechny jen k reprodukci patriarchálních hodnot? Skutečně je to jen ustoupení efektivitě státního dohledu podporujícího kapitalismus? Nemůže manželství pro všechny i po své legitimizaci přinést nové podvrtné energie proti ideálu normálního těla? Nemůže nakonec manželství pro všechny pomoci ke zkáze institutu manželství jako výhradního svazku dvou lidí? To jsou otázky, které je také třeba si klást. Já sám například doufám, že v českém kontextu na ně lze odpovědět snad alespoň částečně ano. Ale nechávám na vás, abyste se sami rozhodli, zda pro vás manželství pro všechny, ať už v českém nebo v jiném kontextu, znamená spíše konzervativní, liberální, radikálně levicovou, queer, nebo jinou hodnotu.

Text vznikl za podpory Nadace Rosy Luxemburgové

1 Queer teorie a „disability theory“ (teorie postižení/znevýhodnění) se v posledních letech velmi sbližují, což ústí v novou a normalitu těla

velmi energicky podkopávající „crip teorii“ (kdy „crip“ je skutečně odvozeno od „cripple“, tedy křepel).

A CO
ČTEŠ
TY

?

Solidarita
30 Kč
S0C50L

STONEWALL RIOTS

PAVEL ŠNAJDR

V ranních hodinách 28. června 1969 došlo k dosud nevidaným událostem – v reakci na policejní razii v newyorském gay baru Stonewall Inn se v přilehlých ulicích čtvrti Greenwich Village spontánně shromáždili členové místní LGBT komunity k demonstraci na ochranu svých práv.

Protesty, kterých se zúčastnilo několik stovek lidí, se newyorské policii rychle vymkly z rukou, a nakonec vyústily v několikadenní pouliční nepokoje. Šlo o první velké veřejné vystoupení za práva sexuálních menšin, které se dostalo na titulní strany novin, a klíčový okamžik ve zrodu LGBT hnutí. V roce 1970 se na připomínku prvního výročí Stonewallských nepokojů uskutečnily historicky první pochody Gay Pride.

Šedesátá léta 20. století byla bouřlivým obdobím, které s sebou přineslo dalekosáhlé společenské změny. Takzvaná kontrakultura (či dnes řečnickě zkrátka „alternativa“) přestala být záležitostí pouze úzké skupiny inteligence a stala se poprvé masovým fenoménem. Různé dosud přehlížené skupiny se najednou přestaly bát veřejné vystoupit a demonstracemi i dalšími nátlakovými akcemi se domáhaly svých požadavků – připomeňme zejména afroamerické hnutí za občanská práva [které v USA sto let po zrušení otroctví konečně vymohlo rovnoprávnost a zákaz diskriminace černošského obyvatelstva], mírové hnutí aktivizované válkou ve Vietnamu a dalšími imperialistickými konflikty, či s ním prolnuté levicové studentské hnutí, vrcholící po celém světě okupačními stávkami na univerzitách v „revolučním“ roce 1968. Asi proto nepřekvapí, že toto období je i časem vzniku širokého LGBT hnutí, jehož kolébkou byly především USA.

ORGANIZOVANÉ NÁSILÍ

Odvěká diskriminace homosexuálů nabyla v USA na přelomu 40. a 50. let minulého století organizovanou, institucionalizovanou podobu. Během smutně proslulého období tzv. McCarthyismu a s ním spojených honů na komunisty a všude spatřované sovětské špiony byli homosexuálové kvůli své snadné vydíratelnosti a údajné „emoční nestabilitě“ považováni za bezpečnostní riziko. Podle pojmu red scare [„rudá panika“]

se pro tuto všeobecnou podezřívavost vůči homosexuálům někdy používá pojem lavender scare, čili „levandulová panika“, podle pejorativního označení lavender lads [„levanduloví hoši“]. Během rozsáhlých čistek, které zasáhly státní správu, armádu, či školství, byly vedle komunistů a dalších osob podezřelých z neamerické činnosti propuštěny i stovky až tisíce skutečných či domnělých homosexuálů. Velký bratr zasahoval mnoha americkým občanům do soukromého života, když paranoidní FBI [jejíž všemocný ředitel J. Edgar Hoover byl paradoxně pravděpodobně sám skrytý homosexuál] vedla seznamy známých homosexuálů, jimi navštěvovaných podniků či osob, se kterými se stýkali.

Podobu organizovaného násilí pak nabyly praktiky americké psychiatrie, která homosexualitu oficiálně vedla od roku 1952 jako duševní poruchu, jejíž „léčba“ (tzv. conversion therapy) spočívala v celé škále děsivých metod od ponižující verbální psychoterapie, přes léčbu nebezpečnými psychofarmaky, až po pověstné elektrošoky, kastraci a v krajním případě i lobotomii, která u pacientů vedla k nevratnému poškození mozku [tyto praktiky byly tehdejší americkou psychiatrií používány obecně při potírání „asociálního chování“, jak je znázorněno v knize Kena Keseyho Přelet nad kukaččím hnízdem, později zfilmované Milošem Formanem]. Nic na tom bohužel neměnil ani fakt, že mylné premisy, na kterých stála tato zhoubná psychiatrická praxe, byly několikrát jednoznačně vědecky vyvráceny. Již v roce 1948 byla zveřejněna slavná studie amerického psychologa Alfreda Kinseyho o sexuálním chování mužů, ve které zavedl svou známou škálu sexuálního chování, na níž se drtívá většina z více než 5 tisíc respondentů umístila mimo oblast vyhraněné sexuální orientace – např. různou homosexuální zkušenost mělo v dospělosti 37 % dotázaných mužů, v dospívání až 60

%. Tzv. Kinseyho zprávy [které v roce 1953 doplnila obdobná studie o sexuálním chování žen] vyvolaly v pokrytecké americké společnosti šok, Kinsey se kvůli nim dostal do hledáčku FBI a byl obviňován z toho, že se snaží rozvrátit tradiční americkou rodinu [rozsáhlá štvavice se nakonec podepsala na Kinseyho předčasnou smrti v roce 1956]. V roce 1956 pak publikovala americká psycholožka Evelyn Hooker další převratnou studii, ve které na základě svého výzkumu prokázala, že z hlediska emoční i duševní stability neexistuje mezi heterosexuály a homosexuály žádný rozdíl. Navzdory těmto a dalším výzkumům však uváděla Americká psychiatrická asociace homosexualitu na svém seznamu oficiálních psychických poruch až do roku 1974.

Z právního hlediska pak zůstával v USA i v 60. letech pohlavní styk mezi osobami stejného pohlaví trestným činem [stejně jako ve většině ostatních světových zemí]. V duchu puritánské tradice byl v trestních zákonech jednotlivých amerických států označován obecným náboženským termínem „sodomie“, pod který spadal anální a orální sex obecně [v některých státech byly tyto sexuální praktiky zakázány dokonce i mezi osobami opačného pohlaví, byť by byly v manželském svazku], stejně jako jiné „nepřirozené“ sexuální aktivity, včetně pohlavního styku se zvířaty. Při usvědčení a odsouzení hrozilo „pachateli“ za tento trestný čin i mnohaleté vězení (v některých státech až doživotí), či nucené práce. Jedinou výjimku představoval stát Illinois, kde byl homosexuální styk dekriminlizován v roce 1962 [ve stejném roce byl mimochodem dekriminlizován i v Československu]. Řeálně se tento postih většiny lidí nedotýkal, protože ve svých domovech byli chráněni ústavním právem na soukromí, takže je nešlo dost dobře usvědčit, ve velkých městech však byli běžnou praxí policejní provokatéři, kteří na veřejných místech [v barech, v parcích či na veřejných toa-

letách) lákali vytipované muže k sexuální aktivitám, aby je následně zatkl. V nesnadném postavení byli také transgender lidé a transvestité, protože různé vyhlášky zakazovaly nosit na veřejnosti oděvy typické pro opačné pohlaví, za což hrozilo zatčení pro veřejné pohoršování.

NESMĚLÉ ZAČÁTKY

Již v 50. letech začaly vznikat v USA organizace na ochranu zájmů LGBT komunity. Jejich přirozeným centrem se stala Kalifornie, konkrétně velkoměsta Los Angeles a San Francisco, pověstná svou nezávislou (beatnickou) scénou a liberálním ovzduším. Mezi první místní LGBT spolky patřily Mattachine, založený roku 1950 v Los Angeles skupinou kolem komunistického aktivisty Harryho Haye, a Daughters of Bilitis (neboli DOB), založený roku 1953 komunitou lesbických žen v San Franciscu. Aktivita těchto prvních tzv. homofilních skupin ještě nebyla orientována konfrontačně a jejich proklamovaným cílem byla asimilace homosexuálů do většinové společnosti – politika naprosto odlišná od dnešního LGBT hnutí, které naopak oslavuje společenskou rozmanitost a individualitu. Namísto demonstrací se tak zmíněné spolky soustředily především na vzdělávací a informační kampaň, jejímž cílem bylo ukázat, že homosexuálové se nijak neliší od ostatních občanů. Z toho důvodu nebyli například jejich členové úplně nakloněni vizuálním projevům v podobě tzv. drag, tedy stylizování se do opačného genderu pomocí šatů a líčení (ženských u *drag queens* a mužských u *drag kings*). Problematiku transgender osob pak tyto spolky dlouhou dobu přehlížely jako okrajovou a jejich cíle považovaly v dané situaci za neuskutečnitelné.

Prvním drobným úspěchem hnutí bylo vítězství v soudním sporu proti Poštovnímu úřadu USA, který odmítal doručovat předplatitelům magazín LGBT spolku ONE, Inc. kvůli nařčení z obscenosti – Nejvyšší soud USA v roce 1958 rozhodl ve prospěch magazínu s poukazem na svobodu projevu.

K první veřejné akci na ochranu práv sexuálních menšin nakonec došlo zcela spontánně a neorganizovaně, bez iniciativy obou zmíněných spolků. Nebyl záležitostí městských intelektuálů, ale lidí „z ulice“. Je spojen se jménem kavárny Cooper Do-nuts v centru Los Angeles, která byla oblíbeným podnikem mezi místní LGBT komunitou a místem setkávání různých lidí pohybujících se na okraji tehdejší společnosti, včetně drag queens a mužských prostitutů, díky čemuž poutala pozornost policie. V květnu 1959 se zde při jedné z obvyklých kontrol pokusila policie zatknout několik lidí, což vyvolalo odpor u ostatních návštěvníků – po policistech začali házet talíře a šálky s

nápoji (část zatčených díky tomu zvládla utéct) a celá událost nakonec přerostla v menší pouliční nepokoje. K podobným incidentům docházelo v Kalifornii i v dalších letech: v roce 1966 vyvolala policejní šikana v kavárně Compton's Cafeteria pouliční nepokoje v San Franciscu, v roce 1967 se pak situace opakovala při policejní razii v klubu Black Cat Cavern na Sunset Boulevard v Los Angeles. Všechny tyto akce svým průběhem předznamenaly pozdější Stonewall Riots.

Na východním pobřeží vznikly první LGBT spolky o něco později. V roce 1958 byla v New Yorku založena místní pobočka DOB, v jejímž čele stanula aktivistka Barbara Gittings, v roce 1961 pak byla ve Washingtonu DC založena pobočka Mattachine. K jeho nejvýraznějším gay-aktivistům patřil Frank Kameny – v roce 1957 ztratil práci, když byl kvůli své homosexuální orientaci propuštěn z armády USA (pro kterou pracoval jako vojenský kartograf), a proti výpovědi se bránil soudní cestou; případ se nakonec dostal až k Nejvyššímu soudu, který však jeho žalobu zamítl. Kameny později ve spolupráci s Barbarou Gittings organizoval jednu z prvních veřejných demonstrací za práva LGBT osob na území USA. 17. dubna 1965 uspořádaly Mattachine a DOB první LGBT demonstraci před Bílým domem, o den později pak před sídlem OSN v New Yorku. Od roku 1965 pak oba spolky rovněž organizovaly pravidelné demonstrace na den nezávislosti (4. července) před Independence Hall ve Philadelphii pod názvem Annual Reminder. V duchu výše zmíněné politiky daných spolků se však při nich demonstranti snažili vypadat co nejvíce „normálně“ – byl kladen důraz na přísný dress code v podobě obleků a kravat u mužů a dlouhých šatů u žen (cílem bylo dosáhnout toho, aby LGBT aktivisté nešli vizuálně odlišit od přítomných politiků) a pořadatelé úzkostlivě dbali na to, aby účastníci nebudili veřejné pohoršení, takže přítomným homosexuálním párům zakazovali držet se za ruce.

NEWYORSKÁ LGBT SCÉNA

Newyorská Greenwich Village (pro místní pouze „Village“) je již od začátku 20. století proslavená jako čtvrt bohémů a volnomyšlenkářů [jen pro ilustraci – ve stejné době, kdy byla v Praze „vyhlášena“ Svobodná republika Žižkov, zde skupina umělců v čele s Marcelem Duchampem vyhlásila ze střechy vítězného oblouku na Washingtonsquare vznik Svobodné republiky Greenwich Village]. Není proto divu, že ve zdejším liberálním prostředí našli své útočiště i členové LGBT komunity, kteří se sem začali ve velkém stěhovat ve 20. letech. V té době zde začaly vznikat i první podniky

orientované na LGBT klientelu, které většinou vlastnila a provozovala newyorská mafie.

Dnes to zní trochu podivně, ale mafie vlastnila prakticky veškeré gay bary v New Yorku ještě na konci 60. let. Pouze mafie totiž dokázala díky svým klientelisticko-korupčním vazbám zajistit u příslušných úřadů souhlas k provozu takto zaměřených podniků a jejich tichou toleranci. Mafii k tomu nevedly žádné velké sympatie k LGBT komunitě, její motivace byla pochopitelně čistě ekonomická – stejně jako v případě prostituce či prodeje drog (a kdysi za prohibice i alkoholu) pouze reagovala na společenskou „potřávku“ po zákonem zakázaných službách. Nápoje v těchto podnicích byly předražené a hygienické podmínky zde byly často na ořesné úrovni, takže měly většinou nevalnou pověst. Různé politické garnitury na newyorské radnici se několikrát pokusily tyto podniky zlikvidovat, vždy však neúspěšně. V 60. letech se na to politici pokusili jít byrokraticky – příslušné úřady podezřelým podnikům jednoduše odebíraly licence na prodej alkoholu, což je mělo přivést do existenčních potíží. Mafie si s tím však samozřejmě dokázala snadno poradit a chybějící licence v gay barech nahrazovala pravidelnými úplatky spřízněným policejním důstojníkům (pro tuto pravidelnou týdenní platbu v obálkách se vžil výraz „gayola“), kteří pak zajistili, že policie v daných podnicích prodej alkoholu nekontrolovala. Přesto v nich však docházelo k častým policejním razím, které se soustředily na „nemravné chování“ jejich hostů. Při takové typické razii byla zábava v podniku násilně utnuta a návštěvníci byli v duchu gestapácké selekce seřazeni do řady, kde byli bez zjevného důvodu lustrováni – ti, kteří byli dle mínění policistů nevhodně oblečení (zejména transgender lidé a osoby s různým drag oblečením) pak byli na místě zadrženi a po ponižující proceduře, při které jim bylo na toaletách úředně „zkontrolováno“ pohlaví, odvezeni na policejní stanici. To vše samozřejmě bylo ze strany policistů doprovázeno obvyklou brutalitou, jak verbální, tak fyzickou. Mafiánští majitelé podniků přijímali tuto policejní šikanu svých hostů se zjevnou lhostejností.

Gay bar Stonewall Inn na adrese 51 a 53 Christopher street v tomto ohledu nebyl výjimkou. Vlastnila jej mafie, konkrétně rodina Genovese – jedna z pověstných „pětek“ nej-mocnějších italsko-amerických mafiánských rodin v New Yorku. Ve své době šlo o jediný gay bar v New Yorku s tanečním parketem, díky čemuž byl příslušníky LGBT komunity hojně navštěvovaný (většinu jeho návštěvníků tvořili homosexuální muži, lesby jej navštěvovaly spíše ojediněle). Ze stejného důvodu však budil i nepřiměřenou pozornost policie, která v pohybu na parketu spatřovala „nevhodné doteky“, které byly porušením

mravnostních předpisů, a razie zde proto probíhaly dost často.

NEPOKOJE V NEW YORKU

Předejrou ke Stonewallským událostem byl pohřeb hollywoodské herečky a zpěvačky Judy Garlandové v pátek 27. června 1968. Garlandová byla velice oblíbená mezi americkou gay-komunitou, kterou jako jedna z mála tehdejších celebrit otevřeně podporovala [její píseň *Over the Rainbow* byla údajně inspirací pro duhovou vlajku LGBT hnutí], a její pohřeb tak nabyl podoby tiché demonstrace za práva LGBT menšiny. Zúčastnilo se jej několik tisíc lidí a spousta z účastníků odsud odcházela „vnitřně posílena“, což se dost možná promítlo v následujících nočních událostech.

V noci z pátku na sobotu 28. června 1969 totiž došlo v podniku Stonewall Inn k další policejní razii. Okolo půl druhé ráno se v podniku nacházelo přes 200 lidí, když do něho vtrhla skupina osmi policistů pod velením zastupujícího inspektora Seymoura Pinea. Pravidelní návštěvníci, unavení častou policejní šikanou, se tentokrát odmítali podrobit obvyklé proceduře a nastaly průtahy. Policisté tvář v tvář několikánásobně přesíle sice nakonec upustili od záměru všechny pozatýkat a většinu přítomných propustili, ti se však oproti dosavadním zvyklostem odmítli rozejít a začali se shromažďovat na ulici před podnikem na výraz protestu a solidarity se zadrženými. Na policisty zprvu pouze bučeli a posměšně pokřikovali, ale jak jejich počet postupně mohutněl, začalo shromáždění nabývat charakter spontánní demonstrace, ke které se přidávali i náhodní kolemjdoucí a lidé dorazivší z ostatních podniků čtvrti Greenwich Village, kam se donesly zprávy o událostech. Na místě se nakonec podle odhadů shromáždilo 500 - 600 lidí [z nichž již zdaleka ne všichni byli členové LGBT komunity], kteří skandovali hesla typu „Gay Power!“ a zpívali protestní píseň *We Shall Overcome* [v české verzi *Jednou budem dál*], která byla hymnou hnutí za občanská práva.

Atmosféra na místě začala houstnout po příjezdu policejních antonů, do kterých začali být z podniku násilně odvlékáni zatčení. Podle nepotvrzené legendy pomyslnou jiskru zažehla zatýkaná lesbická aktivistka a umělkyně Stormé DeLarverie, která měla údajně směrem k davu zakřičet: „Proč s tím něco neuděláte, lidi?“. Dav se v každém případě nakonec dostal do konfliktu s policií, které se situace rychle vymkla z ruky a na místě vypukly násilné nepokoje – demonstranti házeli po policistech mince [symbolicky na protest proti jejich zkorumpovanosti], či skleněné lahve od nápojů a

pokusili se převracet policejní automobily, při tom se jim podařilo část zatčených osvobodit. Za této situace se mnohonásobně přečíslení policisté dali na ústup – ti ve vozidlech z místa ujeli, zbylí se zabarikádovali v podniku Stonewall Inn, kam s sebou násilně odvlékli několik zadržených demonstrantů. Rozzuřený dav pak vzal budovu útokem – z chodníku byl vytržen parkovací automat, kterého bylo použito jako beranidla, do oken létaly popelnice, kameny, cihly, a nakonec i zapálené odpadkové koše. Na místo byly povolány policejní pořádkové jednotky, jejichž příslušníkům [vybaveným přilbami a obuškami] se nakonec podařilo dav demonstrantů brutálně rozehnat a vytlačit do okolních ulic. Okolo čtvrté hodiny ráno byly nepokoje zdánlivě potlačeny, dohromady bylo zatčeno 13 lidí.

Následující den, v sobotu 28. června, referovaly o nočních událostech všechny newyorské noviny. Lidé se zastavovali před zdemolovaným podnikem Stonewall Inn a diskutovali s účastníky nočních nepokojů, kteří se i po rozehnání shlukovali v menších skupinkách na okolních náměstích a v parcích, na zdech ulic se objevovala nasprejovaná hesla. Večer se pak před Stonewallem sešli demonstranti znovu a tentokrát jich zde bylo již přes tisíc [podle některých svědectví dokonce několik tisíc]. Prakticky se opakovala situace z předešlé noci – zpočátku pokojní demonstranti se dostali do střetu s policií, na ulicích opět vzplály odpadkové koše, a nakonec musely být opět povolány pořádkové jednotky, které protestující násilně rozehnaly; nepokoje se opět podařilo potlačit až okolo 4 hodin ráno.

Fakt, že příslušníci utlačované LGBT menšiny takto rázně vystoupili na ochranu svých práv a spustili nepokoje trvající více dnů po sobě, vyvolal po celé Americe šok. Beatnický básník Allen Ginsberg, člen LGBT komunity v Greenwich Village, to nadšeně vyjádřil slovy: „Gay Power! Je na čase, abychom byli slyšet. Buzičky ztratili ten ustrašený výraz, který měli po desetiletí.“ Ne všichni členové komunity však přijali události s nadšením. Mnohým vadilo použité násilí, těm konzervativnějším i vizuální výstřelky zúčastněných drag queens. Samotný Mattachine přijal protesty velice zdrženlivě, jeho představitelé se totiž obávali, že podobná vystoupení mohou věci LGBT pouze uškodit – jak se vyjádřil jeho představitel Randy Wicker: „Všešití dámičky rozkopaly všechno, co jsem chtěl, aby si lidé mysleli o homosexuálech [...]. Vypadáme teď jen jako banda neukázněných, nevkusných a laciných drag queens z Village.“

Village Voice otiskl 3. července články zavedených LGBT publicistů H. Smithe a L. Truscotta, kteří detailně rozebírali události

předchozích dnů – účastníky protestů označili za „buzičky s nakroucenými mirty“ a jejich vystoupení za „víkendové šílení“. Proslulý kulturní týdeník, který patřil k nejotevřenějším a nejvlivnějším nezávislým periodikům v zemi a ztělesňoval liberálního ducha Greenwich Village, se kvůli tomuto stal nečekaným terčem nenávisli. Po několika dnech relativního klidu vyšli lidé do ulic znovu – v reakci na článek se sešel před budovou redakce rozzuřený dav, který se ji pokusil vypálit. Následovaly další pouliční násilnosti, při kterých bylo zdemolováno několik výloh v okolí, nebyly však již tak intenzivní jako o víkendu. Pak celé nepokoje v New Yorku utichly.

Klub Stonewall Inn přežil policejní razii i utrpěné škody, nepřežil však rostoucí nechuť LGBT komunity ke klubům vlastněným mafií. Již během nepokojů se po Greenwich Village začaly masově šířit letáky aktivistů C. Rodwella a F. Sargeanta s názvem *Get the Mafia and Cops Out of Gay Bars*, které upozorňovaly, že mafiánští majitelé jsou jedna parta se zkorumpovanou policií, a vyzývaly k bojkotu těchto klubů. Stonewall Inn tak musel do konce roku pro nezájem zavřít.

ZROD LGBT HNUTÍ

Ať už si o Stonewallských nepokojích dnes myslíme cokoli, jedna věc je jistá – dosud přehlížená LGBT komunita poprvé výrazně upozornila na problém svých práv a dostala se na titulní stránky novin. Mnoho homosexuálních, bisexuálních a transgender lidí po celém světě, kteří dosud svou sexuální orientaci před okolím skrývali, nyní náhle s úžasem pochopili, že „v tom nejsou sami“ a že se již nemusejí bát promluvit. Dosud nepočtené LGBT spolky, omezené na liberální americká velkoměsta, nyní začaly vznikat po celé zemi jako houby po dešti – zatímco v roce 1969 jich v USA existovaly pouhé desítky, o rok později tu byly již stovky různých LGBT spolků, další začaly vznikat i v Kanadě, západní Evropě či Austrálii. Pod vlivem události došlo také k zásadnímu přehodnocení jejich dosavadní taktiky – cílem LGBT hnutí od té doby již není splnutí s většinovou společností, ale dosažení tolerance své odlišnosti.

Zavedené spolky typu Mattachine, které byly spíše uzavřenými skupinkami městských intelektuálů, začaly být v tomto směru pro mnohé LGBT aktivisty málo radikální. Již v červenci 1969 byla v New Yorku založena revoluční organizace *Gay Liberation Front* (GLF). Od všem dosavadních LGBT spolků se lišila už jen tím, že měla v názvu slovo „Gay“. Její členové se netajili svými radikálně levicovými názory (název ostatně evokoval plný název *Vietkongu* – Národní fronta osvobození Jižního Vietnamu)

a účastnili se protiválečných demonstrací i akcí organizovaných černošskou revoluční stranou Černí panteři. GLF se však nakonec ukázala jako neživotaschopná, její činnost se vyznačovala chaotickou organizací a nekonečnými ideologickými spory na téma boje proti kapitalismu. V prosinci 1969 se od ní proto oddělila Gay Activists Alliance (GAA), která byla více organizovaná a soustředila se výhradně na problematiku postavení LGBT. Jejím přínosem byl především vynález účinné taktiky protestu nazývané „zap“ [hovorový výraz lze volně přeložit jako „přepad“, či „nečekaný úder“] - taspočívala v přímé konfrontaci s konkrétními politiky a jinými veřejnými činiteli, kterým byly napřímo pokládány otázky ohledně postavení LGBT osob. Tyto nátlakové akce zahrnovaly např. okupační protesty ve veřejných budovách, či hlasitou účast v televizních debatách, a jejich cílem bylo dosáhnout mediální pozornosti. Díky taktice „zap“ bylo dosaženo mimo jiné toho, že oficiální představitelé Americké psychiatrické asociace nakonec v roce 1974 [po několika letech nátlakových akcí] konečně rozhodli o vyškrtnutí homosexuality ze seznamu duševních poruch.

Přesně rok po Stonewallských událostech, ve dnech 27. a 28. června 1970, se u příležitosti jejich prvního výročí konaly v některých amerických městech pochody za práva LGBT osob, pojmenované Christopher Street Liberation Day. Pochody se od té doby konají každý rok ve městech po celém světě a vešly ve známost jako Pride Parade či Gay Pride, tedy „Pochody gay hrdosti“. První ročník proběhl ve 4 amerických velkoměstech s početnou LGBT komunitou – v New Yorku, Chicagu, Los Angeles a San Franciscu, do dalšího ročníku v roce 1971 se již zapojily i LGBT spolky v některých evropských metropolích [Paříž, Londýn, Berlín, Stockholm]. Dnes se pochody hrdosti pořádají ve městech po celém světě za účasti milionů lidí. V roce 2019, na 50. výročí události, se jen pochodu v New Yorku [nazvaného Stonewall 50 – World Pride] zúčastnilo mezi 4 a 5 miliony lidí.

DOSAŽENÍ ROVNOPRÁVNOSTI

A jaký byl další vývoj zápasu za zrovnoprávnění LGBT osob v USA?

Od roku 1971 začal být konečně stejnopohlavní sexuální styk postupně dekriminalizován v jednotlivých amerických státech. Zatímco na začátku 70. let byl legální pouze v jednom státě (Illinois), během deseti let jej legalizovalo již 25 [tj. polovina] amerických států. S rokem 1971 je mimochodem spojena i významná kulturní událost – do oficiální distribuce byl uvolněn první gay pornofilm *Boys in the sand*, který znamenal skutečný milník v sexuální revoluci. Ve stejném roce také kandidoval Frank Kameny jako první

LGBT aktivista do amerického kongresu [v mimořádných volbách do Sněmovny reprezentantů za nově zřízený obvod District of Columbia však neuspěl].

Dalším přelomem je pak rok 1977, kdy byl první otevřeně LGBT politik zvolen do zastupitelského sboru – byl jím právník Harvey Milk, který byl zvolen do městského zastupitelstva Los Angeles. Orok později byl společně se starostou zastřelen v budově radnice svým psychicky narušeným kolegou.

V 80. letech nastal určitý útlum v podobě „konzervativní vlny“, která se přehnala západním světem a kterou symbolizovalo zvolení Ronalda Reagana americkým prezidentem, pandemie viru HIV navíc v USA přispěla k nárůstu nesmyslné homofobie. V roce 1986 propásl Nejvyšší soud historickou šancí a neshledal zákony zakazující v některých státech homosexuální styk za protiústavní. Dosažení rovnoprávnosti pro LGBT osoby v USA na dlouhou dobu uvázlo na mrtvém bodě.

Ač je to již dnes k nevíře, ještě v roce 2003 byl homosexuální styk trestným činem ve 14 amerických státech – především na puritánském jihu, i když nejtvrďší tresty paradoxně ukládaly zákony ve státech Idaho a Michigan. V Idaho jste tak mohli být za „sodomii“ teoreticky odsouzeni na doživotí, v Michiganu vám pak hrozilo 15 let vězení a doživotí v případě recidivy. Teprve ve zmíněném roce 2003 Nejvyšší soud konečně přehodnotil své dřívější rozhodnutí a trestní postihy zakázal pro rozpor s právem na soukromí.

V té době již některé americké státy umožňovaly uzavírat párům stejného pohlaví civilní svazky (*Domestic Partnership*, tj. obdoba registrovaného partnerství) – jako první Kalifornie od roku 1998. V roce 2004 pak Massachusetts jako první stát rovnou umožnil těmto párům uzavírat plnoprávné manželství. Historickým milníkem byl rok 2015 a slavné soudní rozhodnutí ve sporu *Obergefell vs. Hodges*, ve kterém přiznal Nejvyšší soud právo uzavírat stejnopohlavní manželství všem občanům USA na základě ústavního práva na rovnost práv. V roce 2017 pak Nejvyšší soud přiznal stejnopohlavním párům právo adoptovat děti.

Teprve v roce 2020 Nejvyšší soud zakázal na federální úrovni diskriminaci LGBT osob v zaměstnání [dostatečné antidiskriminační zákony jsou totiž k dispozici jen v necelé polovině amerických států]. Ostře sledovaná byla především situace v americké armádě, ve které od roku 1993 platila kontroverzní politika *Don't Ask, Don't Tell*, podle které sice LGBT osoby mohly v armádě sloužit, nesměly se však ke své orientaci otevřeně hlásit; v roce 2011 byla tato politika prezidentem Obamou zrušena a od té doby mohou sloužit v armádě i otevření homosexuálové a bisexuálové. Od letoš-

ního roku [2021] mohou v americké armádě nově sloužit i otevřeně transgender lidé.

Co se týče dalších práv trans lidí, úředně uznaná změna pohlaví v podobě jeho změny na rodném listě je zákonem umožněná v 48 státech [výjimkou jsou Tennessee a Idaho, kde je však možná na základě soudního precedentu]. Nebinární osoby nemusí uvádět žádné pohlaví na úředních dokumentech v celkem 25 amerických státech [na průkazech totožnosti smí mít v kolonce pohlaví označení „X“]. Můžeme tedy říct, že z hlediska platné legislativy patří dnes USA v otázce práv LGBT osob k nejpokrokovějším zemím na světě, skutečná situace se však podstatně liší stát od státu – především na jihu LGBT osoby stále čelí tradičním předsudkům.

Asi největší problém dnes představuje pseudovědecká „léčba homosexuality“, tj. již výše zmíněná *conversion therapy*. Přestože už nepoužívá tak hrůzné praktiky jako v minulosti a omezuje se pouze na psychoterapii, je dobrovolná jen zdánlivě – často ji musí podstupovat i děti a mladiství, které do ní nutí jejich rodiče. Při této „terapii“ zažívají často pocity ponížení, které u nich mohou vést k vážným psychickým problémům, vrcholícím v některých případech i pokusy o sebevraždu. *Conversion therapy* pro nezletilé osoby dnes totiž zakazuje pouze 20 z 50 amerických států.

Text vznikl za podpory Nadace Rosy Luxemburgové.

Odkazy:

Making Gay History – série podcastů dostupná na www.makinggayhistory.com

stonewallforever.org – stránky památníku Stonewall Inn

Stonewall Uprising [2010] – dokument o událostech,

Stonewall [2015] – hraný film s fiktivní ústřední zápletkou

Literatura:

B. D. Adam: *The rise of a gay and lesbian movement* [1987]

D. Deitcher: *The question of equality : lesbian and gay politics in America since Stonewall* [1995]

N.C. Edsall: *Toward Stonewall : homosexuality and society in the modern western world* [2003]

LIBERATION FR

LEGAL
SHOES

CLARK'S
SHOES
EAST

LEVICE PROTI GENDERU

DIANA YOUNG

Výroky feministek, které se vymezují proti genderovým teoriím, v současné době významně rezonují britskými médii.

Každý, kdo se o problematiku zajímá, zná stanoviska profesorky filozofie Kathleen Stock a její volání po „svobodě slova“. Socialistický časopis Counterfire nedávno [15. října 2021] zveřejnil krátký seznam deseti bodů s názvem „Osvobození žen a debata o trans problematice.“¹ Richard Seymour, známý socialistický spisovatel, komentátor a člen skupiny Salvage Collective, publikoval 13. října 2021 článek s názvem „V reakci na Stock“ („Stock response“), v němž některá tvrzení Kathleen Stock zpochybňuje. Nakonec je třeba zmínit i článek v socialistickém časopise Jacobin (publikovaný 10. září 2021), který vyšel pod názvem „Transfobie jako nejnovější fronta blairovské války proti levici.“² Je to zajímavý příklad, protože jeho titulní teze je v rozporu s řadou důkazů, které ukazují, že právě socialisté v hnutí pracujících, a mnohdy i mimo Labouristickou stranu, se nejhlasitěji vůči genderovým teoriím vymezují.

STUDIE: WOMEN 'S PLACE UK A LABOUR PARTY

Organizace Women's Place UK (WPUK) o sobě říká, že je skupinou lidí z různých prostředí včetně odborů, ženských spolků, akademické obce a NHS (Národní zdravotní služby). Tvrdí, že je spojuje přesvědčení o nutnosti „obranu těžce vydobytých ženských práv“ (Women's Place UK 2020). Mezi její cíle patří odpor proti všem formám diskriminace a právo každého jednotlivce na život bez diskriminace a obtěžování.³

1 <https://www.counterfire.org/articles/opinion/21631-women-s-liberation-and-the-trans-debate>

2 <https://jacobinmag.com/2021/10/uk-labour-party-trans-phobia-starmer-duffield-terfs>

3 To je zajímavá formulace, která implikuje, že kapitalismus trans lidi

Ženy čelí rozsáhlé strukturální nerovnosti. Jde například o značný počet případů sexuálního obtěžování a násilí na ženách a dívkách, rozdíly v odměňování žen a mužů, či diskriminaci v zaměstnání. Proto je podle nich pohlaví v rámci Equality Act (zákonu o rovnosti) jednou z chráněných kategorií, kterou je potřeba bránit a zachovat.

Od svého založení v roce 2018 se WPUK stala terčem nesčetných stížností na transfobii a aktivity zaměřené proti trans osobám. Často se prezentovala jako proženská organizace, která je přesvědčena, že práva trans lidí by neměla narušovat práva ženská. Jejich původních pět požadavků zahrnovalo potřebu vyslyšet hlas žen při vyjednávání o Gender Recognition Act (GRA) a zachování prostorů určených výlučně pro ženy. Další požadavky se týkají definice žen na základě biologického pohlaví. Tyto požadavky i jazyk, které WPUK užívá, je podle všech kritérií možné označit za trans-vylučující a kritické vůči genderově konstruktivistickým teoriím. Ženy jsou podle nich definovány na základě biologického pohlaví, se kterým se narodily, nikoli na základě genderové identity.

Uznávaný anarchistický časopis Freedom uvádí prohlášení mluvčí WPUK, že „zákony musí být posíleny tak, aby zajistily, že všechny ženy, které potřebují nebo chtějí využít pohlavně oddělené prostory (od veřejných záchodků až po služby v oblasti domácího násilí), k nim budou mít bezpodmínečný přístup. Dále však uvádí, že „zákony je třeba zpřísnit a zabezpečit, aby byla v zemi zajištěna ochrana prostor a služeb určených pouze ženám.“ Jak článek ve Freedom upozorňuje, WPUK chce, aby se „nabídka trans-inkluzivních toalet a služeb stala zločinem, i když o tuto nabídku instituce nebo firmy stojí“ (Freedom, 2020).

spíše diskriminuje, než obtěžuje.

NEOLIBERALISMUS A KONEC POSTMODERNISMU

Selina Todd je historička, která se ve svých publikacích zaměřuje na otázky historie žen a historie pracujících. Je také profesorkou moderních dějin na Oxfordské univerzitě. V květnu 2019 přednesla přednášku s názvem „Feminismus, postmodernismus a útlak žen“, v níž tvrdila, že nedůvěra vůči feminizmu pramení z postmodernismu, který datuje od roku 1989. Postmodernismus je podle ní „přijatelnou tvář neoliberalismu“. Vysvětluje, že postmodernismus není tak radikální, jak se zdá, protože vyvolává dojem, že jedinec nemůže změnit svět, ale může změnit pouze svůj vztah ke světu „prostřednictvím svého sebepojetí a utváření genderu. Žádná jiná realita mimo toto sebepojetí neexistuje.“

V odborných kruzích nijak proslulá Todd hovořila na setkání pořádaném organizací Women's Place UK, přičemž celá přednáška je uložena v archivu na jejích webových stránkách. Zajímavé je, že Todd ztotožňuje otázku trans osob s postmodernismem, neoliberalismem a „volbou“. Zatímco tedy pohlaví je „biologický fakt“ opřený o „vědu“, gender je zřejmě věcí rozmaru. Tento tropus, odmítání postmodernismu, je v genderově kritickém diskurzu stále častější.⁴

4 Tento přístup je bohužel ahistorický v tom, že ignoruje zkušenost trans a genderově nekonformních lidí napříč historií a kulturami. Viz <https://womensplaceuk.org/2019/05/21/feminism-postmodernism-and-womens-oppression/> Další příklady levicových autorů odmítajících postmodernismus, je možné nalézt zde: Terry Glavin, Epilogue: reflections on the work of Norman Geras, The Norman Geras Reader (Manchester 2017), pp248-54 and

Beatrix Campbell je významná socialistická feministka. V říjnu 2018 byla jednou z bezmála 200 lidí, kteří podepsali otevřený dopis zveřejněný v liberálním nedělníku Observer a tvrdící, že debata o možných úpravách zákona Gender Recognition Act (GRA) z roku 2004 byla potlačena. Předchozí návrhy ze strany Skotska rovněž přilákaly lavinu reakcí. Odpor proti reformám ovládly dvě skupiny: konzervativní křesťanské organizace a některé ženské projekty. Několik z těchto ženských organizací podepsalo, stejně jako Campbell, výše zmiňovaný otevřený dopis.

V rozhovoru pro OpenDemocracy Campbell uvádí: „Nemám problém s Gender Recognition Act,“ protože „je důležité zajistit, aby byla tranzice z ženy v muže co nejjednodušší pro ty, u kterých je to zásadní pro jejich kvalitu života. K tomu je žádoucí přispět.“ Oproti tomu, jak řekla, se její obavy soustřeďují na britskou politiku v oblasti sexuality a na to, co popisuje jako „hluboce autoritářský, dogmatický a sektářský obrat v představách o pohlaví a genderu“ [Archer 2018].

Odmítla také aktivisty za práva trans osob, kteří se snažili vysvětlit, proč je tak bolestné, když se s jejich identitou zachází jako s volbou, o které je možné diskutovat. „Zpochybnit představu, že muž je žena, pokud prohlásí, že je žena... je prezentováno jako eliminace osoby, popření její existence,“ říká, „což mi připadá jako zneužití jazyka“. Campbell tvrdí, že debaty o právech trans osob jsou „nejnesmiřitelnější... ve Spojených státech a Velké Británii. A není to náhoda. Tyto státy jsou průkopníky světového neoliberalismu.“ Naznačuje, že trans identity jsou „jakousi ukázkou neoliberální verze toho, co znamená být člověkem, v nejdiosynratičtější podobě, jakou si můžete vybrat! Můžete si vybrat, že budete čímkoli, co se vám zlíbí. No, je mi líto, ale nemůžete.“

Sylvia Federici, *Beyond the Periphery of the Skin* (2020).

Prohlásila, že nezná žádnou ženu, které by vyhovovalo „věčné obsedantní zkoumání svého těla,“ ale „teď se objevují pobídky k tranzici. Staňte se chlapcem! Nechte si užít noutňadra. Opravdu tohle myslíme vážně? To, co vítáme jako novou dimenzi boje za lidská práva a emancipaci, je ve skutečnosti nesmírně konzervativní“, uvádí. „Jde o velmi konzervativní, tradiční návrat k polarizovanému pohledu na maskulinitu a femininitu.“

Je jasné, že Campbell těmito argumenty oslovuje ženy na levici tématy, která u nich rezonují: ohrožení demokracie, dopady neoliberalismu, konzervativní genderové normy. Apeluje na „souboj idejí“ a „demokratickou debatu o některých významných tématech naší doby.“ Za tím vším je ale předpoklad, že trans identity jsou volbou, nikoli součástí toho, kým trans lidé jsou. To je téma, které se v britských debatách opakuje, a zdá se, že právě toto umožňuje lidem, kteří by se nikdy otevřeně nedopustili diskriminace na základě sexuální orientace, zesměšňovat, relativizovat a zpochybňovat identity trans lidí [Archer 2018].

Campbell ztotožňuje práva trans osob s neoliberalismem a individualismem, což je zajímavé, protože se jí tak daří prezentovat trans lidi jako ideologickou hrozbu pro ženy jako skupinu a pro feminismus jako politické přesvědčení. Podobá se tím populistům, které popisuje maďarská socioložka Eszter Kovats. Populisté, kteří se mobilizují proti „genderové ideologii“, často nacházejí souvislosti mezi pojmy „gender“ a „individualismus/neoliberalismus“, a to na základě představy, že gender je záležitostí svobodné volby, nijak neomezené normami, přírodou a biologickým pohlavím. „Co tuto pravicovou kritiku komplikuje“, pokračuje, „je skutečnost, že ta samá kritika přichází i z feministické a levicové perspektivy, především v anglosaských zemích a Německu...“ [Kovats 2018]. Kovats tak nachází spojitost mezi jazykem pravicového populismu a

jazykem feminismu kritického vůči genderovým teoriím.

LEVICOVÁ ALTERNATIVA EXISTUJE

Ztotožňování trans identity s neoliberalismem a postmodernismem je přehnaná karikatura, to ale neznamená, že k tomu nedochází. Zdá se, že politika v oblasti trans problematiky má více než sentimentální náklonnost k ahistorickému fenoménu interseksionality. Toto východisko kritizuje řada marxistických feministek jako nedostatečné a neoliberální. V některých kruzích by tedy možná i Todd nebo Campbell mohly obstát. Další obava se týká transfeminismu, jak můžeme vidět v Argentině nebo Itálii, kde se trans ženy v rámci feministického hnutí organizují odděleně. Aby heslo „Trans ženy jsou ženy!“ mělo nějakou politickou váhu, musí být přijímáno napříč feministickým hnutím, nejen jeho periferií.

Nicméně i ve Velké Británii se na levici ozývají hlasy, které jsou marxisticky a materialisticky laděné. Organizace jako Socialist Workers Party a Socialist Alternative vedou kampaně za trans lidi v rámci hnutí pracujících. Publikace jako *Transgender Resistance* (2020) a *Transgender Marxism* (2021) dokládají, že existují bohaté zdroje teoretické podpory pro životy trans lidí. Protože jde o boj, který se týká všech na levici. Na trans životech záleží.

Text vznikl za podpory Nadace Rosy Luxemburgové.

Zdroje:

Nandini Archer, 'UK sexual politics have become 'profoundly authoritarian' says Beatrix Campbell', OpenDemocracy, 1 November 2018, <https://www.opendemocracy.net/en/5050/beatrice-campbell-uk-sexual-politics-profoundly-authoritarian/> [Accessed 25 June 2020]

L. Finlayson, K. Jenkins, and R. Worsdale, "'I'm not transphobic but...' A feminist case against the feminist case for trans inclusivity", Verso Blog, 17 October 2018. <https://www.versobooks.com/blogs/4090-i-m-not-transphobic-but-a-feminist-case-against-the-feminist-case-against-trans-inclusivity> Freedom 19 Feb 2020, <https://freedomnews.org.uk/whats-wrong-with-womans-place/>

Eszter Kovats, 'Questioning consensus: Right-Wing Populism, Anti-Populism and the Threat of 'Gender Ideology'', Sociological Research Online [2018]

Laura Miles, *Transgender Resistance*, Bookmarks, 2020

ŽENY A MUŽI SPOLUČNĚ

PROTECNE

PROTI

SEXISNU

BUDOUCNOST LEVICE BEZ EMANCIPACE?

MARTIN ŠAFFEK, JAN MÁJÍČEK

V roce 2020 vydala Masarykova demokratická akademie sborník s názvem „Budoucnost levice bez liberalismu“. Přispělo do něj patnáct autorů, kteří jsou většinou řazeni k takzvané „konzervativní levici“. Někteří jsou autory zvučných jmen, jako Jan Keller, Ilona Švihlíková, Matěj Stropnický nebo Michael Hauser. Palebná síla autorů je tedy docela velká a na levici je tak třeba na sborník reagovat.

Je však nutno předem říci, že rozptýl názorů autorů sborníku je poměrně velký, a to i přes společnou platformu, která je vyjádřena v úvodu a ve společných textech „Co se stalo s levicí“ a „Teze za spravedlivou společnost“.

Nejprve se podívejme na to, co se říká v oněch společných textech. Zde je třeba ocenit, že autoři vyzdvihují přerozdělování ve prospěch námezdně pracujících a požadují tak radikální opatření, jakým je ekonomická demokracie, zahrnující zaměstnaneckou participaci [s. 26], což podle nich povede k emancipaci. Vedou však k emancipaci opatření, navrhovaná autory, ve svém celku?

Zde je třeba se pozastavit nad tezemi jako „Národ je klíčovou identitou, která jako jediná umožňuje v dnešní době mobilizaci, překlenuje minulost a současnost a dokáže tvořit budoucí vizi. Stát jako institucionální vyjádření národa uskutečňuje jeho aspirace.“ [taktéž s. 26]. Se vši razancí

je třeba prohlásit, že národ by pro socialisty neměl být žádným pozitivním referenčním bodem. Pokud se kdy myslitelé autentické levicové tradice vztahovali pozitivně k národu, vždy tak činili jen s ohledem na obranu utlačovaného národa národem imperiálním, protože socialisté jsou proti každému útlaku. Jakýkoli jiný postoj znamená překročit pomyslnou hraniční čáru a zařadit se po bok „vlastenců“, které v současné době představují strany jako SPD, Trikolóra a DSSS. Bohužel plná „vlastenců“ je i KSČM a ČSSD, které na své nelevicové postoje doplatily při posledních parlamentních volbách.

Navíc je zde naprosto neproblematicky předjímána povaha státu. Ten je považován za jakýsi neutrální nástroj, který jako jediný [sic!] může být vyjádřením kolektivních aspirací. V té druhé části bychom s tvrzením neměli problém, jen s tím rozdílem, že tím kolektivem je kapitalistická třída, nikoli lidové vrstvy, jak se domnívají autoři. Moderní kapitalistický stát vznikl jako nástroj národních buržoazií. Silné socialistické hnutí v českých zemích si při vzniku Československa v roce 1918 sice vynutilo řadu progresivních reforem, jako byla osmihodinová pracovní doba, ale to na povaze státu nic neměnilo a nemění. Stejně tak po roce 1945 nebyla vlna znárodňování velkého průmyslu v rozporu s kapitalistickou povahou státu a nepřestala jí být ani

po únoru 1948. Přes jazyk oblečený do marxistických hesel nevznikla společnost socialistická. Nebyla odstraněna námezdní práce a pracující stále neměli přímou kontrolu nad svou prací a svými životy. Nedílnou součástí stalinského režimu i v jeho pozdějších fázích bylo vypjaté národovectví. Odtud pak u části levice tak rozšířené směšování národa s lidem či s pracujícími.

Myšlenkové podobnosti s krajní pravicí autoři sborníků ještě potvrzují tezemi jako „Na druhou stranu těm, kteří se ze společnosti úmyslně vyčleňují, aby žili na její úkor, může nabídnout jen omezení. Jde o asociální zlomek procenta ze samotného vrcholu společnosti a rovněž o asociálních několik procent z jejího dna. Obě skupiny zneužívají záměrnou laxnost liberálního státu. Ti první zneužívají všeobecné mobility osob, zboží a kapitálu k úniku z jakékoliv společenské odpovědnosti a k nebezpečné koncentraci ekonomické moci, ti druzí zneužívají sociální podporu jako prostředek k asociálnímu životu.“ [s. 25] Co jiného to je, než „soft“ řeči vyjádřený souhlas s Okamurovým tirádami proti nepřizpůsobivým a menšinám, které podle společného stanoviska sborníku „Musejí také sdílet loajalitu vůči většině, ať už s ní souhlasí nebo nikoliv....S tímto vědomím je třeba také přistupovat k regulaci mimoevropské migrace“ [s. 26]!

Autoři tak zdánlivě formulují radikální stanovisko proti bohatým elitám, proti kterým je potřeba se vymezit, ale nezapomenou i na obětního beránka těch vyloučených. Je to alibismus, protože proti bohatým nic nezmůžou, a útoky na vyloučené se tak zařazují do politického mainstreamu. Není náhodou, že boj proti „nepřízpůsobivým“ poprvé formulovala ODS.

Stejně tak pomrkávání a minimálně podsouvání konspiračních teorií o západní migraci, která narostla do míry, že se z komunit přistěhovalců stal stát ve státě, je intelektuální kapitulací před krajní pravicí. Místo analýzy sociálního vyloučení a selhání sociálních politik daných států (jako v případě Francie), se autoři dopouštějí použití xenofobní představy „těch druhých“, jako čehosi cizorodého, co bude buď bezpodmínečně loajální k celku, nebo to bude potlačeno.

Podobné teze se pak prolínají také příspěvky jednotlivých autorů sborníku. Tak Oskar Krejčí staví na roveň kapitalistickému vykořisťování „parazitování na sociálních programech“ [s. 36], Michalovi Ševčíkovi vadí, že je revidována koncepce „rodiny, jež se skládá ze ženy, muže a dětí“, která má „obrovský význam a je určité spojením poctivé levicové politiky“ [Bedřich Engels se obrací v hrobě!], podle Jana Kellera, který psal xenofobní komentáře do Práva během uprchlické

krize, „bezmezná otevřenost cizímu a absence hranic ohrožuje klasického voliče levice v jeho identitě, zpochybňuje jeho způsob života, zvyky a preference.“ [s. 54] K tirádám konspirátorů v jejich tažení proti Georgi Sorosovi se pak připojuje Petr Drulák [s. 68].

Klíčový ve sborníku je podle našeho názoru příspěvek Petra Kužela. Ten se dotknul podstaty problému, když napsal: „Příslušníci liberální levice obvykle radí, že je třeba, aby levice řešila obě roviny – ekonomickou i kulturní – a aby překonala tzv. binární myšlení. Tato dobře míněná rada, která hezky funguje na papíru, má nicméně tu vadu na kráse, že nefunguje prakticky. K tomu, aby levice prosadila razantní ekonomicko-sociální změny ve prospěch neprivilegovaných vrstev, musí získat jejich silnou podporu. Nicméně průnik množin těch, kdo jsou v ekonomických otázkách socialisty a v kulturních zároveň liberály, je tak malý, že tvoří téměř prázdnou množinu.“ [s. 92]

Ačkoliv se jako autoři této recenze nehlásíme k liberální levici, ale k revolučnímu marxismu, řadíme se k pomyslným rádcům. Je třeba bojovat proti ekonomickým nerovnostem, a zároveň proti útlaku rasovému, genderovému, za práva LGBT osob atd., za prvé proto, že útlak menšin je nehumánní sám o sobě, za druhé proto, že brání skutečné emancipaci lidstva, protože rozděluje pracující třídu a svádí hněv

vykořisťovaných na obětní beránky. A že je takových autentických levičáků v ČR málo? Není divu, když kulturně xenofobní je celý establishment, od prezidenta Zemana a bývalého premiéra Babiše po KSČM a ČSSD [a proč by tyto levicové strany volili xenofobní voliči, když mohou jít od kovářička ke kováři?]. Jak správně píše Matěj Stropnický: „Dělnické hnutí vzdělávalo své příslušníky sto let, než po nich mohlo solidaritu požadovat, toto vzdělávání a utváření „třídního vědomí“ tu posledních třicet let zcela absentuje.“ [s. 81] Tento požadavek trpělivé práce zdola platí však v rovině ekonomické i kulturní. A je úkolem především socialistické levice, aby v teorii i praxi spojovala boj proti různým formám útlaču s vědomím, že jejich primárním zdrojem zůstává kapitalistická společnost s jejím ekonomickým vykořisťováním. Právě budování tohoto třídního vědomí pak může vést k emancipaci.

Teze tzv. konzervativní levice jsou trojským koněm kapitálu na levici. V příštích letech budeme pravděpodobně svědky boje zdola proti škrtnutím nové pravicové koalice. V parlamentní opozici bude Okamura a ANO. Autentická levice se musí proti vlasteneckým a podobným myšlenkám, pronikajícím do levicového hnutí, jasně vymezit, nebo ji čeká spolu s KSČM a ČSSD pád do historické bezvýznamnosti a pracující třídu katastrofa.

FRIDA

HELENA VÁGNEROVÁ

Frida Kahlo, osobnost uměleckého světa, žena, manželka, mučednice, světice, komunistka, feministka, atd.

Tyto nálepky a mnohé další, jí byly přiděleny, přestože některé ani nebyly pravdou. Její život byl vyprávěn tolika způsoby, že už se neví, jaká je pravda. Co se ví určitě? Frida byla žena, která se těšila svobodě. Nenechala se zdeptat životem a rozhodla se žít život naplno, i přes všechny útrapy, co jí život postavil do cesty.

Celým jménem Magdalena Carmen Frida Kahlo y Calderón se narodila 6. července 1907 v Mexickém městě Coyoacán. Frida vždy tvrdila, že má z otcovy strany maďarsko-židovské kořeny, v roce 2005 bylo ale toto tvrzení vyvráceno. Otec pocházel z německé klenotnické rodiny a z důvodu špatných vztahů v rodině odecestoval do Mexika, kde se seznámil se svojí ženou / matkou Fridy, Matildou Calderón y González, která byla španělsko-mexicko-indiánského původu. Narodily se jim čtyři dcery, Matita, Adri, Cristina a Frida.

Dětství měla radostné, přestože onemocněla dětskou obrnou. Nemoc překonala a v patnácti letech nastoupila do léčebného programu. Tři roky nato v programu skončila po vážné autobusové nehodě, při které měla rozdrčené chodidlo, několikrát sobě zlomenou nohu, zpřelámanou páteř, zlámaná žebra, k tomu jí konec zábradlí prorazil břicho a vyjel pánví. V důsledku takto těžké nehody skončila na několik měsíců na lůžku. Následky jí provázely po celý život. Neustálé bolesti těla, časté operace, časté potraty. Nikdy dítě nedonosila.

V období, které trávila upoutaná na lůžku, začala malovat, byla sama se sebou tak dlouho, že se stala hlavním objektem své tvorby. Rané autoportréty se vyznačují strohým evropským stylem. Frida na obrazech vzpomíná na to, jak vypadalo její tělo před nehodou, a toužila po tom, co ztratila. Malovala ve stylu původní mexické kultury, kterou mísila s prvky realismu a symbolismu. Říká se, že její tvorba ji řadí i mezi surrealisty, toto tvrzení ale vždy odmítala. "Nemaluju líbivé snové výjevy měšťanských kraji-

nek. Maluji svpji vlastní realitu." V jejích obrazech se často objevoval dualismus, pohrávala si s fikcí a skutečností, životem a smrtí. U některých obrazů hledala inspiraci ve votivním umění, které vypráví příběhy lidí. Malovala to, co zažila, a jak viděla svoji vlastní realitu.

Frida se po nehodě znovu učila chodit, krátce na to se vydala za mexickým malířem Diegem Riverou, aby posoudil, zdali jsou její obrazy dobré a může z ní být malířka. Fridu v ten moment uhranuly jeho drobné ruce a obrovské oči. V tu chvíli věděla, že ho bude milovat věčně. 21. srpna 1929 se i přes věkový rozdíl 20 let vzali. Díky rozložitě postavě Diega a drobné postavě Fridy se mezi lidmi začalo říkat, že je to sňatek slona s holubicí. Manželství to bylo bouřlivé a provázely ho nesčetné mimomanželské vztahy na obou stranách. Frida s tím byla smířená, říkávala "Diego je takový, jaký je, takového ho miluju. Pokud bych chtěla, aby se změnil, už by to nebyl člověk, kterého miluju."

Společnou vášeň našli v předkolumbijské kultuře. Byla pro ně vším. Proto dali dohromady rozsáhlou sbírku předmětů z té doby, která se stala základem pro založení muzea Anahuacalli.

Ránu jí ale Diego zarazil poměrem s její vlastní sestrou Cristinou. Po jeho odhalení se Frida odstěhovala a žila rok v odloučení. Během něj si, ať vědomě, či mimoděk, začíná budovat image kulturní ikony. Po roční odluce, kdy Frida navázala vztah například s fotografem Nickolasem Murayem nebo s japonským sochařem Isamem Noguchim, se Frida a Diego k sobě vrátili. Jejich dům se stává centrem tehdejší intelektuální elity.

Diego přesvědčil mexického prezidenta, aby poskytl azyl sovětskému exulantovi Lvovi Davidoviči Trockému. Diego ho ubytoval ve svém domě. V roce 1938 do Mexika zavítal také teoretik surrealismu André Breton. Spolu s Trockým a Riverou vydali manifest nezávislého revolučního umění se zá-

měrem využít kulturu jako zbraň proti totalitnímu režimu.

Frida a Trockij v sobě záhy našli zalíbení. To nečekaně nemohl překousnout Diego. Fridě to poskytlo ohromné zadostiučinění

Téhož roku se Frida Kahlo a Diego Rivera rozvádějí. Den, kdy Frida dostává papíry o rozvodu, dokončila svůj největší a nejslavnější obraz Dvě Fridy. "Nenamalovala jsem se dvakrát proto, že bych se cítila osamělá. Spíš se obracím sama k sobě, hledám pomoc sama u sebe."

V roce 1940, po smrti Trockého, je Frida uvězněna a vyslýchána, ne že by byla podezřelá, ale protože byl z vraždy podezříván její bývalý muž Diego Rivera. Ten ze strachu před stíháním utekl do Spojených států amerických. Ihned po zjištění, že je Frida uvězněna a v jakém zdravotním stavu je, jí napsal, aby se za ním vydala.

V Americe se i přes všechnu bouřlivou minulost znovu vzali. Tentokrát to sebou neslo dvě podmínky. První, že ani jeden nebude udržovat mimomanželské vztahy. Druhá odrážela Fridinu rostoucí důvěru ve vlastní tvorbu: Diego přestane Fridu finančně podporovat.

Ve 40. letech se její umělecká kariéra rozvíjí naplno. Ve světě ji uznávají jako jednu z nejvýznamnějších osobností mexické malby. S úspěchem jde ruku v ruce i její zhoršující se zdravotní stav. Obrátile její tělo neunesou, doktoři jí naordinují klidový režim a podpůrný korzet, bez kterého nemůže chodit. I přes všechnu bolest bere život takový, jaký je, a i nadále vytváří svoje díla. 13. července 1954 skončil život Fridy Kahlo, bohémské dívky, která uměla proměnit bolest v umění.

**"DOUFÁM, ŽE KONEC
JE RADOSTNÝ, A DOUFÁM, ŽE
SE NIKDY NEVRÁTÍM."**

SOLIDARITA
VYDÁVÁ SOCIALISTICKÁ SOLIDARITA
WWW.SOCSOL.CZ

Registrační číslo Ministerstva kultury ČR: E 20370
Redakční e-mail: redakce@socsol.cz
Předplatitelský e-mail: predplatne@socsol.cz
Doručovací adresa: Socialistická solidarita,
P.O. Box 469, 111 21, Praha 1

ŠÉFREDAKTOR:
Martin Šaffek

REDAKČNÍ RADA
Jan Májiček,
Vojtěch Roček, Martina Veverková

SAZBA:
Valeriya Kim

KOREKTURY
Soňa Tichá, Martin Churaň

ILUSTRACE TITULNÍ STRANY
Ivana Babková

Publikace byla podpořena nadací Rosa Luxemburg Stiftung e.V., zastoupení v České republice. Za obsah je plně odpovědný vydavatel publikace; postoje prezentované v textu nemusí nutně představovat stanovisko nadace.

**NADACE
ROSY
LUXEMBURGOVÉ**

ZA ČÍM STOJÍME

PROTI IRACIONÁLNÍMU A ABSURDNÍMU SYSTÉMU

Globální kapitalismus je systém nerovností, ve kterém chudí chudnou a bohatí bohatnou. Stamiliony hladoví a umírají na snadno léčitelné nemoci, zatímco je technologicky možný důstojný život pro všechny. Systém upírá drtivě většinu možnost rozvíjet své tvůrčí schopnosti a degraduje ji na úroveň stroje. Lidé jsou nuceni pracovat déle a na více úvazků, zatímco nezaměstnanost stále roste a uvrhuje další masy do chudoby a nejistoty. V kapitalismu vznikají války o suroviny a trhy, jsou drancovány přírodní zdroje, likvidována kulturní rozmanitost. Ačkoli jsou veškeré hodnoty tvořeny lidskou prací, kontrolu nad jejich distribucí má kapitál. Kapitalismus spočívá v honbě za ziskem na úkor lidských potřeb. Je to iracionální a absurdní systém.

ZA SOCIALISMUS ZDOLA

Jako alternativu ke kapitalismu nabízíme systém, který nazýváme socialismem zdola. Jedná se o systém samosprávných rad, jež rozhodují o politických i ekonomických otázkách. Demokracie zde není omezena na hlasování jednou za čtyři roky. Ale proniká dennodenně všemi oblastmi života společnosti. To umožňuje začít vytvářet společnost bez nezaměstnanosti, bez chudoby, bez útlatku.

Naprosto odmítáme režimy bývalého východního bloku ČSSR, SSR, ale také v Číně, na Kubě atd. Považujeme je za tzv. státněkapitalistické režimy. Jestliže dnešní kapitalismus je typický mocí nadnárodních korporací a jim poplatných parlamentů, měla tehdy veškerou ekonomickou a politickou moc třída stranické byrokracie. Hlásíme se k tradici levicové opozice vůči těmto režimům.

Podporujeme zápasy námězdně pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení a všechny ostatní emancipační snahy. Nespoléháme ovšem na parlamentní politiku. Jen nezávislá aktivita pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací apod. může vést k systémové změně. Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození.

SOLIDARITA

Úsilí o socialismus zdola je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími, nezaměstnanými a utlačovanými v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví neprivilegované obyvatele různých zemí, různé národnosti, různé barvy pleti, různého pohlaví, sexuální orientace, náboženství či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu a xenofobii; proti islamofobii, nesnášenlivosti vůči Romům apod. Bojujeme za úplnou politickou, ekonomickou a sociální rovnost žen a mužů, vystupujeme proti diskriminaci na základě sexuální orientace. Fašismus a nacismus považujeme za zásadní hrozby všem dosaženým demokratickým a sociálním právům. Ačkoli jejich hesla často znějí antikapitalisticky, ve

skutečnosti jsou fašismus a nacismus pokračováním kapitalismu, jen jinými prostředky. V dobách krize jsou tyto politické hrozby zvláště aktuální.

REVOLUČNÍ ORGANIZACE

Kapitalistický systém vytvořil vysoce organizované instituce včetně státu, které kontrolují bohatí, média a represivní složky. Abychom čelili moci těchto institucí, musíme se sami organizovat. Chceme být zárodkem revoluční strany, která bude spojovat aktivisty různých hnutí a pracující třídy. Na rozdíl od parlamentních stran pro ni bude účast ve volbách jen prostředkem, jak dále šířit myšlenky svobody, rovnosti a solidarity. Tato revoluční organizace může zásadně přispět k tomu, aby emancipační hnutí sílila, a podílet se na rozvíjení myšlenek a strategií, které povedou k překonání kapitalismu.

SOC SOL V SOCIÁLNÍM HNUTÍ

1998

Rasisty je zavražděn zahraniční student. SocSol iniciuje sérii bouřlivých protestních demonstrací. Vzniká Iniciativa proti rasismu. Její aktivisté např. přelepují volební billboardy republikánů, pořádají blokády volebních stánků. Přispějeme k tomu, že v českém parlamentu nesedí fašisté.

2000

V Praze se připravuje velký sjezd finančníků z MMF. Ti se významnou měrou podílejí na sociální a ekologické devastaci světa. Chystá se protestní demonstrace a kontrasummit. SocSol se aktivně zapojuje do Iniciativy proti ekonomické globalizaci (INPEG). Protesty jsou velkým úspěchem alterglobalizačního hnutí. Na demonstraci se sjede 15 000 lidí, finančníci končí o den dříve.

2002

Ve Florencii se koná první Evropské sociální fórum (ESF). Zde probíhá miliónový protest proti chystané invazi do Iráku. SocSol jako jediná česká antikapitalistická organizace pořádá na fórum výpravu. Organizujeme také početné výpravy z ČR na následná ESF v Paříži a Londýně.

2003

Bush útočí na Irák. SocSol inspiruje vznik Iniciativy proti válce a podílí se na jejím fungování. Iniciativa se stává ohniskem demonstrací proti chystané invazi. I lidé v ČR se tak zapojí do největší světové protiválečné demonstrace v dějinách. 15. 2. 2003 protestuje 15 miliónů lidí.

2006

Plánuje se vybudování raketové základny v ČR. Vzniká Iniciativa Ne základnám. Ta sdružuje více než čtyřicet organizací, pořádá debaty, happeningy a demonstrace. U vzniku však byly organizace pouze tři, mj. SocSol. Stavba základny je nakonec zastavena, což znamená

velké vítězství demokracie v ČR a posílení hnutí proti globálnímu kapitalismu.

2010

Pravicová vláda ODS, TOP a Věcí veřejných chystá drastické škrt v sociální sféře. Postihnout mají především ty nejchudší. V srpnu se dává dohromady ProAlt – iniciativa pro kritiku reformu a na podporu alternativ. Jedná se o dosud nejpestřejší a nejširší levicovou platformu v ČR. Je v centru aktivistického odporu proti reformům, spolupracuje s odbory a organizuje tisícové demonstrace. Socialistická Solidarita se jako jediná radikálně levicová skupina v ČR do ProAltu zapojuje od samého počátku.

2011

SocSol stojí u vzniku iniciativy Za svobodné vysoké školy, která na jaře organizuje dosud největší studentské protesty od roku 1989. Deset tisíc studentů pochoduje Prahou v rámci tzv. Týdne neklidu. Do něj se zapojí další tisíce studentů po celé republice a organizují happeningy, přednášky a debaty. Plánované vysok školské reformy jsou zastaveny.

2012

Protesty proti pravicové vládě škrtů sílí. Členové SocSol se aktivně podílejí na vzniku platformy STOP VLÁDĚ. Ta spojí přes 50 odborových svazů, občanských iniciativ a zájmových sdružení. Uspořádá několik protestních akcí včetně více jak 100 000 demonstrace na Václavském náměstí. Ta se stane symbolem odporu proti neoliberálním reformám.

2013

Zvedá se další vlna protiromských pochodů, v některých případech se rozvíjejí v pouliční násilí. Aktivisté SocSol pomáhají s organizací protiakcí. Díky blokádám neonacistických pochodů se daří držet davu „slušných Čechů“ mimo romská sídliště.

2014

V druhé polovině roku začínají stále více proudit informace o dojednávaných smlouvách TTIP a CETA. SocSol se zapojuje do společné platformy STOP TTIP CZ, která začne pořádát semináře, konference a debaty o TTIP a uspořádá také první demonstraci proti oběma smlouvám.

2015

Především v souvislosti s katastrofální humanitární situací v Sýrii a Iráku přichází do Evropy vlna uprchlíků z této oblasti. Českou republikou se přelévá vlna islamofobie, aktivitu začínají rozvíjet rozličné rasistické a fašistické spolky. Autentická levice včetně SocSol organizuje protidemonstrace, jako koordinační platforma vzniká Zleva proti xenofobii.

NÁŠ BOJ POKRAČUJE. PŘÍDEJTE SE K NÁM!

PRODEJNÍ MÍSTA
ČASOPISU:

KAVÁRNA
PRAHA
HUSOVA 18
BRNO

KAVÁRNA
TŘI OCÁSCI
TŘÍDA KPT. JAROŠE 18
BRNO

GALERIE TIC
RADNICKÁ 4
BRNO

KAMENNÝ OBCHOD
FAIR&BIO
SOKOLOVSKÁ 29
PRAHA 8

GALERIE
TRANZITDISPLAY
DITRICOVA 9
PRAHA 2

KLUB
BRÁCHA NA TRIKU
OLDŘICHOVA 40
PRAHA 2

MINT SHOP
SLEZSKÁ 15
PRAHA 2